

MB
184.528

christl
greller
törések

FELSŐMAGYARORSZÁG KIADÓ

CHRISTL GRELLER

TÖRÉSEK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Christl Greller

Törések

Fordította:
Balázs Ildikó

Országos Széchényi Könyvtár

FELSŐMAGYARORSZÁG KIADÓ
MISKOLC, 2002

A kötet a
KULTUR
Kontakt
AUSTRIA
támogatásával jelent meg

A mű eredeti címe:
Brüche/Aufbrüche

Borítóterv és illusztráció:
Traute Molik-Riemer

Országos Széchényi Könyvtár

© Christl Greller

14.184 528

2002

Felsőmagyarország Kiadó
Felelős kiadó: Serfőző Simon
Készült a Szépirás Bt. Nyomdájában, Szolnokon
Felelős vezető: Szundi Ákos
ISBN 963 9280 62 3

Kifelé

Ringat engem minden lépés,
elrejt a boltíves anyaméh
édes Egységben, derengő időtlenségben.

S ekkor hirtelen értem nyúl az élet,
és fojtogat és szorongat, kilök
a hidegre, káprázatra – gyanútlanul.

Sikolyom rémület. –

Az Egység elmetszve, Ketté-vágva
fájdalmak közt. Könnyek közt.

Egyedül.

E gyermek én vagyok, magamnak is még idegen,
épp csak létezve, a célra még vakon.

És köröttem látóhatárok.

Így indulok, hogy világom megteremtsem.

A vasúti töltésnél

Gyermekkorom vasúti töltése.
Sínek
jobbra és balra a látóhatár pontján.

A sorompók mögött állok,
halkan csilingelő rúdfüggöny mögött,
s fejem balról jobbra kapdosom
a vonat tovadübbögésében.
Lábam ütemesen dobbant
izgatott szívem ritmusára – ó! –

felpattanok – –
egyre kisebbé válok
az utolsó kocsin...

Tavasza van-e

Ismét a tél takarója –
Mint az anyáé,
ki alvásra noszogat.

A pünkösdi rózsahajtás rózsaszín öklöcskéi
mégis kibújnak.
Kénytelen-kelletlen
fehér főkötő alatt
a krókus.
Hegyes lapifülével hallgatózik
a hóban a tulipán, hogy
tavasz van-e.

Országos Széchényi Könyvtár

Vakon

Erre tart utam.
A Mostban. De holnap merre?
Ez itt a házam.
De holnap az lesz-e?
Előre tapogatózom
óráról órára
az ismeretlenbe.
Bíznom nem lehet,
hacsak nem
vakon.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Ellenőrzés

Egyszer felmetszettem
egy szívet,
és keresgéltem benne
– a pitvarokban és kamrákban,
a kemény rostok között:
vágycat és reményeket,
melyektől az én – talán csak az én –
szívem oly nehéz.

A szív üres volt,
tisztára mosva.
Igaz: csak egy
állatszív volt.

Országos Széchényi Könyvtár

Sziromhó

Vágyteli a homály, és súlyos
a szerelemittas rigók fuvolázásától.
Elaludt a szél, mely nappal
ágakkal játszott,
virágszirmokat sodort ide-oda
a hóterhű felhőkben.
Fáradt szirmok hullnak hanyagul,
világos rajokban
a fák köré.
Az Éj kabátja alatt,
ki ragyogó szemű, fekete tündér.

Országos Széchényi Könyvtár

A képen kívülre

A csöndben
saját lépteimet fülelem,
melyeket halkán lépek,
s mégis léteznek.
Megállok. Nesztelen –
s ezzel már nincsenek. Lépteim
a képen kívülre helyezve.
Az Én feloldódik.
Eggyé válik
a Titokkal.

Országos Széchényi Könyvtár

Hárs Lackenhofban

Fölöttem zümmögéskupola.
A napfényes oldalon, kint,
világos bokrokban virágok.
Körben a hatalmas dóm körül
a méhek.

A mohás törzs körül, melyet
négy férfi is alig ér át,
félhomály.
És egy fapad,
tiszavirág-életű. Embermű.
Nyolcszáz év mélyen
nyúlnak a gyökerek a földbe.
Egy ág villán
ifjan
egy rózsabokor.
Hársszirmok hullnak
versemre.

Fejek beszéde

A jazzkoncerten.
Elöttem ültök,
dús hajatok egyforma rövidre nyírva.
Két fej, két kerekesség, bizalmasan
egymásnak támasztva, egymásra hajtva.
Majd ismét arc arcon, mint lehelet,
épp csak sejthetőn, alig láthatón.
Bőr bőrhöz simul.
A fülbe suttogott szó.
A rövid haj, mely egymásba nyúl.
Két fej, két kerekesség.
Nem ismerlek titeket,
de érzem:
szeretitek egymást.

A hintán

Korai ez a nyár,
s máris oly nehéz.
Csipőmagasak a vadoncsírázott
harangvirágok és éjsötétkékek.
Pünkösdi rózsák billennek görnyedten
fejük súlyától.

A hintán,
– a jázmin szívbódulatában –
lustán lengenek
a rózsadélutánban.
E bőségből virágszirmok
válnak ki,
földre csepegnek.
Madarak várnak, árnyékában
a bodzavirágnak.

Folyótorkolat Walesben

Toronymagas szedervadon.
Meredek lejtő fölött
a vár. Lábainál
a folyó agyagosan csusszan
a tengerbe, partjait
kirajzolta
az apály s a dagály.

Apály van most. A folyómedret
nád nőtte be. A keskeny
vízfolyásban a gém fehér
és rezzenetlen. Csak
bóbitája szálldos
a szélben.

A rétek alatt

Rejteken itt a folyó,
mélyen a földek között fekvé,
és rétet átszöve, befedve.
És félhomály
a sima víztükroön,
mely hangtalan előre siklik s tolul.
A parti agyag körben kimosva.
És csúszva, ragyogva, pörögve a rétek alatt,
meánderezve a folyó, üvegesen, hangtalan,
és tejüveg-szerűen, kis gubbenők között,
hol a víz a talajhoz tapad.
Titokszürkén és égtükre nélkül
a folyó a földön,
tekeredve a rétek alatt.

Országos Széchényi Könyvtár

Burgenlandi nyár

Venyigesor, szőlő, szeretettel kötözve.
A tó, mint csík a láthatáron.
Magasfeszültségű póznák fogják
dúdolva egymás kezét,
távolból távolba,
alattuk termés ring ezüsthullámokban, mint
a tó, a csík a láthatáron.
Gyér cseresznyeágak
óvják az izzástól
szívem, melyet bizalommal
Pannónia ölébe ágyazok.
A tónál, a csíknál a láthatáron.

Országos Széchényi Könyvtár

Változás

Változás van. Figyelj!

A Tegnap más, mint tegnapelőtt.

A Ma más, mint tegnap volt.

Bizonytalan a kő az ingadozó lépés alatt.

Sima csigavonalakban az út,

csalón úgy tesz, mintha ismerős lenne, csak hogy

megnyugtasson

Az egyik reggeli, mint a másik, mint mindig – –

Az egyik tavasz, mint az eljövendő – –

Ám én tudom: Nem léphetsz kétszer egy patakba...

A Holnap más, mint tegnap volt, mint ma.

- figyelj!

Változás jön sima csigavonalakban.

Csak látszólag oly ismerős a mai nap, mint a tegnapi,

az egyik csók, mint az elkövetkező – –

A föld inog. Figyelj!

Változás van.

Minden terv esendő.

Az elért dolgok kétségbe vonva.

Nincs fundamentum, amelyre építhetnél.

Éjszakai élet, fekete-fehér

Itt az úton az utolsó macskakő.
Vizesen, éjjel az esőben,
akár a régi filmekben.
Az öntöttvas csatornába
döbenten zubog a víz.
Fürge árnyék oszon:
egy macska, egy patkány?
A járdán szívélyes
fények visszaverődése.
Az ablakokban a még fentlévők
árnyképe:
magányosan, ablaküvegük mögött.

Országos Széchényi Könyvtár

A korbács alatt

Az idő börtönrácsai
bekerítik ÉjNapomat,
s a szív ki akar nyomulni,
sebektől jegyezve.
Bélyegzőlap be, ki.
Keményebb a markolat.
Mágneskártya be, ki.
Gyorsabb a kilöködés.
Hangjelzés be, ki.
Jobb a behatolás.

Az óra kalapácsai alatt.
A kvarcóra tiktakolása alatt.
Az atomóra hallgatása alatt.
A korbács alatt.

Csillagrezgések

A világűr idő-űr.

Szíve

változás.

Csillagok rezegnek
alacsony frekvenciával:
magányos miriárdok
mérhetetlen sötétségben.

A teleszkópok mögött
csillagászok sűrítik
hangokká a rezgéseket.–

A világűr beszél.

Országos Széchényi Könyvtár

El otthonról

Sima arcod. Tekinteted,
amely már elfordult tőlem,
csupa kíváncsiság, elővigyázatosság s bátorság egyben.
Lépted világra kész.

Legyen hat kezem! Kettő,
hogy befogjam két szemem. Mindenütt csak
a veszélyt látják, mely rád leselkedik.
Kettő, hogy lefogjon, szívem.
Egy, hogy a torkomba fojtsam
a panaszló kiáltást.
S egy, hogy búcsút intsek neked,
gyermekem.

Országos Széchényi Könyvtár

Az éjszaka fénye

Lopva jön az éjszaka fénye.
Előbb a sűrű bozótban, majd a fák között.

Csukj ablakot!
És mégis bekúszik,
a világot fotó-negatívnak mutatja –
sötét fényben, már alig láthatón.
Fordított kép, mintha megvakultam volna.
Csak az álma-fosztott szemhéj alatt
táncolnak szellemalakok –
torzak, névtelenek s mégis ismerősek.
Álmaim virágosrétyén.
Álmaim szurdokaiban.
Álmaim pincéiben, bunkereiben,
árkaiban.

Súlyos a teher
sötét fényében
az éjnek.

Vágyégbolt

Vágyégbolt, magas és kék és tág,
átsüvit rajta éles sólyom-kiáltás.
Vágyégbolt, felszakítja a szívem,
fel a felhőkig, a sólyomrajokig –
vágysebesülten egy vattatutajon,
hallgatagon az est fele húz.

Én idelent feltépett mellel
nézek a szívem után:
mint tűnik el
a horizonton.

Országos Széchényi Könyvtár

Fekete táj

Odakint éj az ablak alatt.

Odakint éj.

A ház,

amelyet átölel

a hűvös és fekete és csillagtalan csönd,

a – fekete és sötét – házat

benőtte az éj – sem teteje, sem alja,

mintha feloldódott volna

a fekete tájban – sem eleje, sem hátulja,

nem behatárolható.

Kitapintható pont már csak én vagyok, láthatatlanul

a sötétben,

s már nem is biztos, hogy – ott – vagyok.

Messze, messze a tónál

egy madár kiált, álmából felriasztva.

Buszpályaudvar

És ismét egy búcsú. És ismét
elmész zsebre dugott kézzel
a busztól, ahonnan
én
égő szemmel
a hátadat nézem.
Egyszer visszapillantsz,
és intesz: egyik egyedüllet
a másik egyedülletnek.

Országos Széchényi Könyvtár

Őszi nyugtalanság

Őszi nyugtalanság. Lefűjt leveleket
sodor a szél
az ablakaimnak.

Őszi nyugtalanság, mely
leválaszt összenőttet,
elenged, felad – játéka az elemeknek.

Őszi nyugtalanság. Tág egek alatt
bíbicek gyülekeznek az útra.

És szőlő árnyképe dombnak fel, dombról le.
És telik a puttony, a kád, szőlőtől nehezül.
És esténként alszanak férfiak, nők,
megérdemelten és álmotlanul –
míg én éjjelente
álmotlanul, a forró párnákon
bíbicszárnyakba kapaszkodom.

Szakítás

Már nem vagy itt.

Hol kezdődött a repedés,
mely – bár hajszálfinom volt –,
végül szakadék lett?

Ket-té.

Az első döbbenetben nincs fájdalom, csak tompa kábultság.

Éhes lélekkel

vártam, hogy bekopogj, hogy felhívj.

Kiáltásom csak később,
zárt ablakok és ajtók mögött.

Ökleim

a falnak, kétségbeesetten.

Tanácsolják: rég bejáratott vágányokról

állítsam át életem más sínekre.

Ott új horizontok, célok várnak.

Ott ismét vár, úgymond, új szerelem.

Ám legyen.

Most még saját lépteim mentén tapogatózom

amputált szívvel.

A mellkasban fantomfájdalom.

Őszszív

Végy példát az évről. Gyász nélkül
járja a végét. Ősze
hunyorog a piros és arany lombtól.
A kékségben
szélkergette hollórajok,
rekedt jókedvükben.

Később majd kóválygástól kimerülten, eszmélkedve –
szürkésfehér fátyol tapad szorosan az arcra.
A tekintet befelé fordul.
S közben a levelek
puhán a földre hullnak, halkan
elenyésznek.

Csak te sírsz, szívem,
vágyakozol.
Először tanulnod kell.

A békegalambok

Egy utcasarkon a homokkőszent,
orcája Atyjára emelve az égbe.
Mevakítva. Szemét kimarta
a burukkoló galambok guanója.

Repülőgépek, ti kik az égben vagytok.

Galambnépség, ti kik turbékolva és gurroga szaporodtok,
és süketek vagytok a bombák becsapódására.

Béke-süket-galambok.

Háborús tudósításokkal teli újságfecniken
tipeg lábatok.

Hervadt olajág a porban.

Repülőgépek, ti kik az égben vagytok.

Burukk, burukk, ez nem ő – csupa vér a cipő¹.

Rucke di guck, rucke di guck,
Blut ist im Schuck:
Der Schuck ist zu klein,
Die rechte Braut sitzt noch daheim. (Grimm: Aschenputtel)

Burukk, burukk, ez nem ő,
Csurom vér a cipő,
A cipő kicsi,
Otthon ül még az igazi. (Grimm: Hamupipóke)

Elhamvadni

Csukott szemmel a másikat
kézzel és szívvel nézni.
Ajakkal érezni, mely hallgatva
kimondhatatlant beszél.
Test fekszik testen.
Szívem dobogva
a mellem alatt,
a kezed alatt.

Csillaghangok, eszméletrablók. Súlyosan
ránk nehezül a megpillantott Éden.

Országos Széchényi Könyvtár

A kövek lélegzése

Hogy van-e, volt-e, lesz-e
idő, mindegy nekük.
Szél hajlít fűvet felettük.
Eső mossa őket pórusmélyen.

Lassú a kövek lélegzése,
pulzusszámuk lemérve, mérve
évmilliókban.

Lassan nyújtózkodnak
a föld takarója alatt:
mélyen alvó óriások.

A hangyaseregek sietése fölött
szemet hunynak –
hanyagul szétomolva.

Tanúság

Nézni,
ahogy az idő jelei
gyermekeink arcába ásnak.
Nézni,
amint az idő
lelkükre árnyat vet,
testüket megváltoztatja lassan
könnyörtelen kézzel.

Az emberek tömegében
felfedezni őket,
amint öregszenek öregek között,
idegenné válnak idegenek között.
Talán kissé testesek,
lépteik kimértek.

Nézni az időt,
és szeretni
könnyek között.

Hold én

Hold vagyok én, nektek mindig
a fényes oldalam mutatom,
gondosan elfedve önmagam
másik felét:
a sötétséget.
Hold vagyok én,
egyik felem mindig sötét.
Szégyellem.
Szégyellem magam miatta.
Gyűlölöm. Gyűlölöm magam
miatta.
De titeket készségesen
mindig ugyanazzal a felemmel
táncollak, ragyoglak körül. Hátamra
ránőtt a púpom, ez az
esetlen, ez a nehéz,
ez a fekete fél,
hibák fekete hátizsákja.
Gyűlölöm. Gyűlölöm magam
miatta.
Szégyellem magam miatta.
Szégyellem
feketeségem.

A tegnappba

Egy fiókot kihúzni – melyből
rég elfeledett vágyak szöknek
nekem,
hirtelen...

Egy könyvet kinyitni –
benne a beszippantó Titok,
mint hajdan.

Egy ajtót kinyitni – és mögötte
hajdanvolt szagok,
ismerősek és riasztók,
riasztón ismerősök.

Országos Széchényi Könyvtár

Sziklavéd

Cakkos fésűje durván a felhőket redőzi.
S bár már rég tiszta az ég,
szürkésfehér gomolyok az ormokon,
mint kifésült gyapjú.

Ég felé törni. A meredek falak,
mint éles peremű szorosok lankáiból
elutasítón felvont vállak,
moccanatlan a csillagok alatt.

Árnyékos szakadékokban észrevétlen
apró vízfolyások szaladnak a völgybe.
Körben mormognak a sziklaperemek,
közönyösen, gondtalanul,
szirtjeiket játékosan megcsillantják,
türelmes-csillogó kézzel.

Átjáróház

Csak bérlő vagyok itt a házban.

Életem napjaival fizetek.

Nebet, méltóságot, vagyont csak kölcsön kaptam.

Ami az enyém: a Félelem és Kíváncsiság.

Ők voltak, amikor jöttem, a csomagom.

A Félelem –

kedvesen unszol, hogy legyek bizalmasa,
felaggatja redőnyzárait
minden változás elé.

S a Kíváncsiság, gyermeketegen, választ nem várva kérdez:

Honnan? Meddig? Hová? És hogyan?

És horizontok köröskörül.

Én viszont, bérlő itt,

még élvezni akarom az időt, amíg itt vagyok.

A sarokban vár rám

Félelem és Kíváncsiság.

Ők, ha majd megyek,

a csomagom.

Káprázat

Csillagok, hatalmas Napok.
Túlragyogja őket
egy lámpa fénye –
mely csak közletről nagy.
A kicsiny tűnik fontosnak, eltakarja
a mérhetetlent.
Én is
elállítom a saját
kilátásomat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Míg még boldogság

Néha
a napok zaján át
fenyeget a csönd.

Vakon,
kezemmel magam mellett tapogatózom
éjszakánként, álmok döbbenetében,
s egy másik kezet érzek --
Hazajövök
s ott találok valakit,
aki várt --
A szobába lépek és látom:
a mályvarózsa kivirágzott.
Még van boldogság.

Bécs fölött az ég

Piszkosszürke főkötő, harmattalan, éjjel.
Magmasötét áram
a házhegyek között. Rajta
mobiltelefon-póznák kilátóvártája.

Fénytől árnyékolt szemmel
nézek fel
egy utca hasadékából
egy sávnyi világűrt kifürkészni,
s esetleg a Szíriuszt télen.
A nyárháromszög egyik magányos sarkát
nyáron. Semmi több
Mélység és Titok.

Néha
csillagzuhatagok
a Duna-sziget
fölött.

Téli vadászat Burgenlandban

Fagyszürke zúzmara, a hó
csizmaszármagasan csikorog.
A puska kész.
Zizegő kukoricatábla mögött
már rekedten ugatnak
a kutyák. Fent a magasban
daloló lendülettel
egy fácán. A puska
földre teríti, lepottyan esetten.
Este, a tűz közelében,
mely fölfele pattog
a fagyos ködben,
nyulak, fácánok leterítve.
Kürthívás vacsorához. Később
Dai mi dai²-t énekelnek meg
A szépséges burgenlandi nő³-t.

²Dai mi dai: horvát dal

³A szépséges burgenlandi nő (Die schöne Burgenländerin): burgenlandi dal

A csöndes nő

Malomkő. Őrlőkő.

A nyak felfűzve, meghajolva a szív

jövendőüresen

földre kötelezve.

A kő alatt inog

a lépés.

Már nem egyenes

a váll.

Megkötelezve, szétmorzsolva, agyonhasználva.

Malom malmot őröl.

Országos Széchényi Könyvtár

Erdő télen

Fölszakítja a tél az erdőt,
hol a sötét Zöld mögött
máskor a Titok lappang.
Szemem fatörzsek közt tapogatódik
– fekete szálkák fehér alapon –
messze-messze befelé
az áttekinthetőbe.
Csalogat az erdő, mely magát
ártatlannak álcázza: Ide nézz –
könnyen átlátsz rajtam...

A kópé.

A hűvös törzsek
fekete fehéren – míg a szem ellát.
Ám a messzeségben szorosra zárulnak,
fallá válnak, tömötté, kifürkészhetetlenné.

Titokzatos, mint mindig, az erdő.
Semmit ki nem ad.

Jövő

Én egyedül leszek.
Te egyedül leszel.
Ő egyedül lesz.
Csak idő kérdése.

Mi egyedül leszünk.
Ti egyedül lesztek.
Ők egyedül lesznek.
Nemsokára itt az ideje.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Felismerés

Fejemet nem a homokba, nem a felhőkbe dugva –
ki kell állnom
a sorssal,
a kikerülhetetlennel –
hol segíteni nem tudok,
csak ülök, fogom a kezét, simogatom –

Barátnőm már nem eszik és nem iszik semmit.
Már nem remél semmit. Az orvostudomány
félretolva.

Ki kell állnom a halállal,
az elháríthatatlannal,
amilyen az enyém is lesz:
az én végem,
akárcsak ez a vég,
amilyen mindenkié.

Befordulás a
végleges célegyenesbe –
talán ma, talán holnap –
Ki kell állnom a saját végemmel,
mint mindenki,
egyedül.

Lombfosztott visszhang

A szőnyeg a márvány
párkányzathoz vezet.
Mint szürke visszér,
kúszik az erezet
körbe a kapun.
Itt lépünk ki.
A teraszon töppedt / hökkent
hó hörög. Az oszlopok
mögött lombfosztottan
a kert.

Országos Széchényi Könyvtár

Intim találkozás

A halál itt van – – a barátnőmmel
fekszik az ágyon,
és vigad
a fehér lepedőkön.
Ő nyög a súlya alatt.
Lélegzete megnehezül.
A halál vigad,
s már nem ereszi őt.
Hempereg vele az ágyban.
Már rajta a menyasszonyi ruha,
fehér,
törekeny virágocskákkal. Csak
a csipkebetét
gyűrött már a fetrengéstől,
majdnem rendetlen.
A hófehér haj,
mint koszorú a párnán.
Kezei nyúlnak
már Utána.
Szemei már semmi mást nem látnak,
csak Őt.
Zihálása gyorsul.
A halál vigad, s már nem válik meg tőle.
Egyesülni fog
vele.

Nem tudom – maradjak, menjek – –
Nem akarok maradni, és nézni
a legintimebb aktust.
Nem akarok menni
barátnőm búcsúja előtt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A halál színe

A halál fehér.
Fehér falak között
fehér vászonlepedő testeden.
A halál
fehér javítólakk,
amellyel nevedet
a telefonkönyvből kitörlöm.
Fájdalmas-fehér fedőlakk
címen, számon,
fehér hézag a tartalomjegyzékben
a neved
kezdőbetűi alatt.
A halál elfed, befed
fehérrel.
Hó a mezőkön.
Látszólag üres papírlap,
fehér, mintha soha nem is
lettél volna.

Karácsony

Lázadni akarok
érzelmeim terrorja ellen.
Karácsony jön s vele
benyomul a Régebb
az ajtónyíláson, bárhogy is szorítom kifelé,
és az Annakidején.

Lázadni akarok
karácsonyi üdvözletek és ajándékkártyák között
az emlékek kínja ellen,
a marcangoló bájosság ellen,
mígnem feladom, könnyekben feloldódva, és vallok:
Vágy.

Régmúlt közösség megtört képei –
tovaszállt illatok, gyermekhangok –
melyek fojtogatnak és gúzsba kötnek és leterítenek –
A szív ököljoga.

Ünnepelni akarok karácsonykor,
és kacagni,
tréfálni akarok, örvendezni.
Ám az Akkoriban a gyertyák alatt gubbaszt
könnyszemekkel.
Egyetlen vendégem.

Pillantás a tájra

A mezők fehérek mint behavazott tavak,
melyeken messzi távolban őzek vonulnak.
A mező-partok feketezőldek
a fenyvestől, mely titkát ágai mögé keríti
kutakodó szívem előtt.
És csönd.

Itt-ott bokor-bordázat: finom tusrajz
fehéren.
S most, napszentület után
az ég tiszta és szivárványszínű.
És csönd.

Országos Széchényi Könyvtár

Szándék

Sietek az évek tájain át,
minden Szilveszterkor elhatározom:

Most.

Aztán elhalasztom, elfojtom, elfelejtem.

Vágy, kívánságok, élet, szerelem –
ülnek a hosszú padon,
mint gyermekek, akikért nem jöttek,
és lóbálják lábukat.
Várnak.

– – rám,
ki minden órában
hozzájuk fordulhatnék.

Minden órában.

Nem kell a század- és ezredfordulók
nulláinak mágiája.

Még ma jelt hagyhatok,
most.

Kívánságaim, terveim, szerelmem –
elhanyagolt gyermekeimet –
szívemre akarom ölelni boldogan
halasztást többé nem tűrni.
És élni.

Most.

Törések

Christl Greller lírája

Szépséges és nagyon fáj.

Ahogy Christl Greller költőszemmel lencsevégre kapja a környező világot. Az élet óriási, lényegalkotó apróságait. A halált, a magányt, a tűnő-eltűnő szerelmet. A természet vigaszát: hogy van még boldogság. Hogy van még szépség mindenben, ami mulandó-örök. A mályvarózsában, mely csipkebokorként lobban fel, s eloszlatja az elmúlás elégikus hangulatát (*Míg még boldogság*). A sziklában, mely évszázadokkal dacol, és sztoikusán türi, hogy a hangyák feldarabolják (*A kövek lélegzése*). A hegyi pataokban csillogó fűzek – makett madártávlatból (*A rétek alatt*).

Egy homokkőszentet versel meg, mely magáról mit sem tudva, jámboran dacol az őt megvakító-belepő galamb-guanóval (*A békegalambok*). A szerelemről szól, mely a halált idézi elhamvasztó beteljesülésekor (*Szerelmes dal*), s a haldoklásról, mely szerelmi aktus rituáléját ölti magára (*Intim találkozás*).

Létezésünk apróságainak gyűjteménye Christl Greller lírája.

Olyan apróságokéi, melyek az élet mibenlétét láttatják. Női szemmel, női szívvel, női szenvedéllyel. Frauenliteratur?⁴ Nőkről nőktől nőknek. Női irodalom, melyben a teljesség hiányát zokogó női princípium szól. Mai Ingeborg Bachmann.

Törések. Az eredeti német cím – *Brüche/Aufbrüche*, magyarul ‚Törések/feltörések’ – szójáték. Szakítást, felkerekedést, útra kelést sugall. Ezt érzékelteti a kötet címét viselő első vers is: *Kifelé*. Útnak indul a lírai Én. Szétnéz – megfigyel. S a pillanatfelvétel eredménye fekete-fehér fényképek (*Éjszakai élet, fekete-fehér; Az éjszaka fénye*). Másutt lángba borul egy virág, imitt-amott fű zöldell, hogy utána annál erősebben hasson a fekete-fehér szinkontraszt. Az alkonyat és az éj borongós, elégikus világának színei kísérik végig az embert anyaméhen belül és kívül.

Elindul egy élet: az anyaöl derengő homályából kivettetünk ez árnyékvilágra (*Kifelé*). Egy gyermek a saját útján elindulva kiszakad otthonról – s az anya a kétségbeesés, a féltés sikolyát fojtja magába (*El otthonról*). Gyermekkori pillanatfelvétel a vasúti töltésnél – a mozgás, élet, haladás életreszóló vásárfia (*A vasúti töltésnél*). Pillants az erdőre! Titkot őriz, mely sejtelmesen kilopódzik a sűrűből (*Erdő télen*). De vajon tavasz van-e? Fejét felüti a kertben a krókusz (*Tavasz van-e*). A tavasszal együtt pedig vissza-visszatér a szerelem, a régen elfeledettnek vélt (*Szerelmes dal*). A város fényei tükörtáncot járnak az esőverte flaszteren (*Éjszakai élet, feketefehér*). Rácsodálkozunk városra, vidékre, a jazzkoncerten két ismerős-idegenre (*Fejek beszéde*).

⁴ Frauenliteratur: női irodalom az 1970-es évek NSZK-jában, mely a Franciaországból induló, Nyugat-Európát átfogó nőemancipáció hatására jött létre.

Christl Greller természeti lírájának színekavalkádja – pirosa, kékje, bodzalilája – nyári virágcsendéletet fest. Virágfejek billennek, virágszirmok cseppennek. A statikus képbe icipici történést csen (*A hintán*). A táj hatalmas vászon, melyre pillanatnyi impresszió vetül. A megregulázott szív vigaszt keres a természetben (*Őszi nyugtalanság*). Szakítás után fantomfájdalom hasogat az amputált szív helyén (*Szakítás*). Ám hogy is van ez? Hiszen a szív csak egy élénkpiros húsdarab – kamrái-pitvarai tiszták, üresek. Kamrái, pitvarai egy felboncolt állat szívének (*Ellenőrzés*).

Kereng az év, ősze – halálba – hajlik. Gyász sehol: az év búcsúzik az élettől – felrozdállik még utoljára a lombsátor –, majd gyászfátylon át tekint a csupasz világra. Könnye hull: havazik, ólomeső esik (*Őszszív*).

Jelen lenni, helyt állni, szembenézi az elmúlással – fogni egy haldokló kezét (*Felismerés*). Női sors. Apró lázadásokat, szív-rakoncátlanságokat megregulázni – végy példát a természetről, mely nem gyászol, nem lázad, lüktet, teszi a dolgát: él. Része lenni a nagy körforgásnak, a nagy összefüggésnek: légy tulipán, légy lomb, légy szikla, légy kő. Nézd a világot, millió kincsét – tedd magadévá, élj vele.

Nyiss fel egy ládikót, bonts ki egy befalazott ajtót: előtted terem a múlt a maga illat-valóságában (*A Tegnapba*). Nem kell az érzelmek erőszakossága, nem kellene a múlt emlékei (*Karácsony*). Tekints a jövőbe, hamarosan eljő – ultima ora: fordulj a végleges célegyenesbe. Bízzál vakon a bizonyosban (*Vakon*). Mert a jövő tudása a halál bizonyossága (*Jövő*).

Christl Greller versei néha látomásos területre ragadnak. Ám nemcsak vizuális élményt nyújtanak, hanem akusztikusan is erőteljesen hatnak. Olykor az érzékelés

peremére: a valóság és a szürrealisztikus tudatalatti folyamatok mezsgyéjére, az asszociációk műhelyébe visznek. Sólyomkiáltás ragadja magával a szívet (*Vágyégbolt*), galambok turbékolják pusztulásba az ember-állította emlékművet (*A béke-galambok*). Másutt a kövek lélegzetét halljuk (*A kövek lélegzése*), s az érzelmek ezüstös rigófüttyhöz hasonulnak (*Szerelmes dal*).

A költő kivételes érzékenységgel nyit kaput mindennapi életünk titkaiba. Vezértémái: élet, halál, idő, szerelem, természet. Motívumai: Titok, éjszaka, repülés – leggyakrabban ezekből építkezik.

Verseit a négy évszagnak megfelelően tavaszi, nyári, őszi és téli képekre oszthatjuk. Ezekkel párhuzamosan éli életét a zsenge gyermekkor, az érett asszonykor, az őszbe hajló megállapodottság, valamint a télbe – halálba – tekintő öregség.

Nyelvi textúrájában személytelen igenevekkel dolgozik. A lírai Én minden lépését kiterjeszti az általános alanyra, egy általános cselekvőre (a német *man* általános alany burkába rejti legszemélyesebb mondanivalóját). Személytelenné, de ilyen módon általánossá bővíti mondanivalóját. Így válik az általános alany a legintimebb lírai én hordozójává.

Unikátumai, egyszeri költői szóalkotásai (vágyégbolt, rózsadélután, szívbódulat, égtükör, pórusmélyen, könny-szemek), valamint oximoronjai, ellentétes jelzős szerkezetei (marcangoló bájosság) megannyi nyelvi lelemény, mellyel a szerző a német nyelv megújítására törekszik, s próbára teszi a fordítót.

Balázs Ildikó

Tartalomjegyzék

Kifelé	7
A vasúti töltésnél	8
Tavaszi van-e	9
Vakon	10
Ellenőrzés	11
Sziromhó	12
A képen kívülre	13
Hárs Lackenhofban	14
Fejek beszéde	15
A hintán	19
Folyótorkolat Walesben	20
A rétek alatt	21
Burgenlandi nyár	22
Változás	23
Éjszakai élet, fekete-fehér	24
A korbács alatt	25
Csillagrezgések	26
El otthonról	29
Az éjszaka fénye	30
Vágyégbolt	31
Fekete táj	32
Buszpályaudvar	33
Őszi nyugtalanság	34
Szakítás	35
Őszszív	36
A békegalambok	37
Elhamvadni	41

A kövek lélegzése	42
Tanúság	43
Hold én	44
A tegnapba	45
Sziklavéd	46
Átjáróház	47
Káprázat	48
Míg még boldogság	49
Bécs fölött az ég	50
Téli vadászat Burgenlandban	53
A csöndes nő	54
Erdő télen	55
Jövő	56
Felismerés	57
Lombfosztott visszhang	58
Intim találkozás	59
A halál színe	61
Karácsony	62
Pillantás a tájra	63
Szándék	64
Törések - Christl Greller lírája	67

christl greller

Szépséges és nagyon fáj.

Ahogy Christl Greller költőszemmel lencsevégre kapja a környező világot.

Az élet óriási, lényegalkotó apróságait. A halált, a magányt, a tűnő-eltűnő szerelmet. A természet vigaszát: hogy van még boldogság.

Hogy van még szépség mindenben, ami mulandó-örök.

Christl Greller 1940. december 18-án született Bécsben, jelenleg ott él. Korábban a nemzetközi reklámszakmában dolgozott, versei, prózai művei az 1990-es évektől jelennek meg folyamatosan, hangzanak el a rádióban, ausztriai és magyarországi felolvasásokon.

Eddig megjelent kötetei:

„Der Schmetterlingsfüßler” (A pillangólábú). Elbeszélések. Wien (Bécs), 1998.

„Nachtvogeltage” (Éjjeli madár-napok). Regény. Eisenstadt (Kismarton), 2001.

„Schatten werfen” (Árnyat vetni). Elbeszélések. Linz, 2001.

Ára: 800Ft.-

9789639280625